

Pascual Serrano, kazetaria

“INTERNETEK EZ DU INFORMAZIOA DEMOKRATIZATU, DESINFORMAZIOA BAINO”

Hedabideak izan dira Pascual Serranoren (Valentzia, 1964) lantoki eta aztergai. Rebelión agerkari digital aitzindariaren sortzaileetako izan zen 1996an eta Telesur telebistaren aholkulari aritu zen Latinoamerikako kanalaren hastapenetan. Sektorearen aztertzaile zorrotza, hedabide handien manipulazio tekniken eta interes ilunen salaketa egin du liburu ugaritan. Azkenaldion, baina, interesgarria deritzon enpresa eredu berrien sorrera aztertu du Serranok. Doako albiste interesatuak zabaltzen dituzten hedabide korporatiboena baino, kalitatea estimatzen duten irakurle engaiatuen harpidetzek sustengatuko duten hedabide kooperatibo eta baliodunen garaia dela uste du.

Jabi Zabala

@sarean

ARGAZKIAK: ARITZ LOIOLA

Desinformación liburuan hedabideek mundua nola ezkututzen duten azaldu zenuen. Gehiago ote da kontatzen dutena baino?

Seguraski bai, gainera kontatzen dutena gero edo gezurra da edo ikuspuntu okerretik jorratu, testuingurutik kanpo atera, desitxuratu edo estandar bikoitzak aplikatzen dira. Mekanismo asko erabiltzen dira baina desinformazio panorama atsekabegarria dugu horien ondorioz.

Filtrazio kazetaritzarako garai ona dela dirudi, hala ere.

Filtrazioa ona da, gardena den heinean,

baina ez da, berez, kazetaritza. Norbait, maiz arriskuak hartuta, gizareratatutako informazioa da, berea da meritu nagusia. Kazetaritzak nolabait landu, forma eman eta transmititu egiten du informazio hori. Hala ere, Wikileaks ospetsuaren kasuan (2010eko *Cablegate* afera), informazioa pasatu zitzaion hedabide sorta jakin horrek ez zuen zuzentasun handirik erakutsi informazio hori transmititzeko orduan, interesatzen zitzaiena zabaldu eta beste gauza ugari isildu zituztelako. Geroago, informazioa denen esku jarri zenean, hedabide horiek informazio guztia zabaltzea oztopatu zutela egiaztatu zen.

Hedabidea zenbat eta handiago izan, orduan eta fidagaitzagoa?

Ez da neurri kontua, dirua norena den baizik. Hedabide handien kasuan dirua sektore makurragoena izan ohi da eta txikien kasuan dirua jende normalagoarena.

Zeren aurrean egon behar gara erne irakurle-hartzaile moduan?

Lehenengo, esan bezala, dirua norena den begiratu. Ondoren, zure autoaren mekanikoarekin edo kardiologoarekin bezala, baten batez fidatu behar zara. Autoak frenatuko duela eta medikuak ondo operatuko zaituela pentsatu behar

duzu, ezin zara mekaniko edo mediku bihurtu, zuk zeuk egiteko. Era berean, ezin zara Siriara joan, han zer gertatzen den ikustera, norbaitez fidatu behar zara. Garrantzitsua da nork bere erreferentziazko hedabide eta kazetari berezitu sorta edukitzea. Saia zaitetz Ekialde Hurbilaz, Kolonbiaz edo Afrikaz informatzen dutenetan zintzoenak eta sinetsgarriak aurkitzen eta jarraitzen.

Espanian ba ote dago prentsa fidagarririk?

Espaniako prentsa idatzian, egun, bada dira kazetaritza parte-hartzailea egiten duten hedabide kooperatibo batzuk, ez

dira tradizionalki alternatibotzat jo izan diren hedabide militanteak baina, duela 20 urte geneukanarekin alderatuta, informazio baliagarria egiten ari dira. Eldiario.es, Infolibre, *La Marea*, Alternativas económicas eta *Mongolia*, kasu, mozkina bilatzen duten merkataritza enpresak dira, ez GKEak, baina apurtu dute eskema maltzur batekin: enpresa handiak akziodun, iragarle handiak finantzatzaile eta banka handia hartzekodun. *El País* edo *El Mundo* baino osasuntsuago daude ekonomikoki eta, gainera, rol nabarmenagoa hartzen ari dira: *black* txartelen afera azaleratu zuten Eldiario.es-ek eta ustelkeriaren

aurkako fiskalaren Panamako diruarena Infolibrek. Ikerketa kazetaritza egiten ari dira eta kazetariak eramaten dituzte Ukrainara edo Siriara, eta hori txalagarria da.

Público-k paperean ezin izan zuen iraun, hala ere.

Espaniako audientzien uste usteletako bat da pentsatzea informazioa jasotzeko eskubidea dutela baina nork ordaindu behar duen planteatu gabe. Hiru aukera daude hor: estatu sozial batek ordaintzea, osasuna eta hezkuntza bezala –eta ez dirudi gure estatuak horren alde daudenik– edo BBVak eta El Corte

Ingléssek ordaintzea –eta kasu horretan orain arteko informazio kaxkarra aterako da– edo guk geuk irakurleok ordaintzea. Pentsatzea aberats batek ezkerreko egunkaria mantenduko duela eta astebururo, euro erdi pagatuta, DVD bat oparituko digula, ez da bideragarria.

Beraz, ez dago kazetaritza onik edo zintzorik hedabide handietan?

Probestu beharreko koiunturak eta sinergiak daudela uste dut. Esaterako, La Sexta edo enpresa jakin batek egun izan dezake PPren ustelkeriarekiko lerro editorial kritikoa eta, ondorioz, han agertzeko deitzen badigute joateko prest egon behar dugu, jakitun egonik beraien akziodunen interesak kaltetuz gero –José Manuel Larari edo BBVAri buruz gaizki hitz eginez gero– horma baten kontra joko dugula. Niri oraintxe *La Razón*ek astero zutabea idazteko deituko banindu, baietz esango nioke, nik printzipioz nahi dudana idazteko dela pentsatzen baitut.

Logika kapitalista ere egon daiteke hor: gizartearen ezkerreko sektorearentzat ere, kontsumitzailea den heinean, kate bat edo saio batzuk egitea.

Noski, batez ere sistema erortzen ez dela ikusten badute. Adibidez, Interconomiak Pablo Iglesias bere tertuliara eramaten zuenean, hark egin zezakeen kaltea baino, audientzia %2tik %4ra igotzea hobesten zuen. Zer egin behar zuen Iglesiasek? Bada, hara joan, noski. Horrek ez zuen hedabidea ezkerreko bihurtzen.

Mezu eta ikuspegi alternatiboa duten hedabideak beti alternatiboak izatera kondenatuta daude? Bestela esanda, masarengana heltzea ala egia esatea aukeratu behar dute?

Egoera aldatu da. Adibidez, neuk sortzen esku hartu nuen Rebelión-en garaia iragan dela uste dut. Oso hedabide militantek ziren, ez genuen kazetaritza-rik egiten. Internet garatu gabe zegoen artean, eta iraultzailea zen hedabideen kontrol estua zuen orduko oligopolioaren aurrean gizarte mugimenduen aho-tsa erakustea, isilarazita zeuden ezkerreko aztertzaile eta iritzi emaile batzuk ateratzea. Egund, aldiz, lehen aipatu ditudan hedabideek horixe egiten dute, baina eurek bai, kazetaritza egiten dute, kolaboratzaileei ordaintzen diete, be-

riemaileak bidaltzen dituzte... Guk ez genuen hori egiten. Hedabide militanten garaia igaro da, egun bestelako funtzionamendua duten hedabide horiek babestu behar dira, irakurle-harpidedunen bidez. Badago merkaturik hedabide diferenteak egiteko.

Gainera entretenigarriak izan behar direla diozu.

Ezkerraren errakuntza historikoa izan da hedabideen aurkezpenari garrantzirik ez ematea, 40 urte kostatu zaigu konturatzea testuak ondo lerrotatu eta argazkia jarrita hobeto irakur zitekeela, umorea eduki politikoarekin erabil daitkeela. Kazetaritza engaiatua ere atsegina izan behar da, ezin diegu hedabide handiei erakargarri izatearen eskulubia eman. Noski, ezin ditugu zaborrak atera, eduki sexistak egin edo ikuskizun hutsean gelditu, baina ezin gara halaber aspergarriak izan.

Jibarizatuak esaten diezun formatu azaleko eta laburrek ez dute balio mezu kritikoa hedatzeko?

Horiek erabiltzera derrigortuta gaude, baina informazioaren azalean *surf egiteko* molde sinplifikatuak erabiltzean

pentsamendu menderatzaileak abantaila du pentsamendu kritikoa ondoan. Lehenak ez du sakondu edo argudiatu beharrik, eta bigarrenak espazio gehiago behar du. Ez diogu, esaterako, Twitterren 140 karaktereko eremua erabiltzeari utziko, beste erremediorik ez dugu, baina mundua aldatu nahi dugunok, diskurtso alternatiboa dugunok eta *stablishment*-aren pentsamoldeari argudioekin aurre egin nahi diogunok espazio gehiago behar dugu. Beraz, etsaiaren zelaian jokatzeko ari gara mikroformatuetan.

Produktu batengatik pagatzen ez baduzu, produktua zeu zarelako dela esan ohi da.

Horixe, Ignacio Ramonetek dioenez, “arrain ustela doan izan ohi da eta arrain ona ordaindu behar da”, audientziak salduta lortzen dira iragarkiak. Zertarako ordaindu, informazio mordoa doan eskura badaukat? Pentsatu behar duzu tranpa duela doako informazio horrek, izan ere, nork ordaindu dio kazetariari? Interesa duen iturri batek beti. Are, itxuraz inork ordaindu ez badu, orduan seguruenik ezkutuko intentzioa izango du informazio horrek, zerbait lortzeko.

Ezkerreko irakurle kritikoa ere “dena doan” horretara ohiturik, ez ote da ordaintzeari uzkur?

Bai, noski, baina kazetaritza zintzoaren alde gaudenok pedagogia egin behar dugu. Pentsa, duela hamar urte hilean 30 euro ari ziren ordaintzen paperezko egunkariaren truke, eta orain 6 ordaintzeari gehiegi deritzote. Kostu ekonomikoa ez da hainbestekoa, gehiago da mentala, pantailan dena doan jasotzen ohituta zaudelako.

Kazetaririk gabeko kazetaritza posible da?

Inolaz ere ez, *herritar kazetaritza* esan zaion horren aurka nago. Herritarra entzun behar zaio, informazioaren protagonista izan behar du, bere eskakizunek albiste izan behar dute, baina teknikari bat egon behar da informazioa aukeratzeko eta mezuari forma emateko. Ikusi beharko da zein irizpiderekin egiten duen, merkataritza balioekin ala gizarte engaiamendu balioekin.

La prensa ha muerto, viva la prensa liburuan (2014) zenioen krisiak hedabide askeagoak ekarri dituela. Hedabideen krisiaz ari zinen finantza krisiaren barruan?

Nik nioen lehengo eredu oligopolistikoaren krisia ez zela inolako tragedia, baliodun hedabide aurrerakoiak aspalditik zeudelako krisian. Publizitatea galdu dutela diote, eta bankak ez diela mailegurik ematen, eta nik diot hedabide zintzoek inoiz ez dutela horrelako publizitaterik edo dirurik jaso. Lehen, krisia *bestentzat* zen, ez zen handien arazo; orain, berriz, liga berean jokutzen dugu. Ongi etorri Internetera, non kostuak baxuagoak diren eta borroka harpidedun gutxi batzuk lortzea den. Hala ere, Internetek

» “Lehenengo, dirua norena den begiratu. Ondoren, garrantzitsua da nork bere erreferentziazko hedabide eta kazetari berezitu sorta edukitzea”

» “Hedabide militantearen garaia igaro da, egun bestelako funtzionamendua duten hedabideak babestu behar dira, irakurle-harpidedunen bidez”

ez du guztiz demokratizatu informazioa, bai desinformazioa, edonork astakeriak esan ditzakeelako. Oro har, uste dut egoera hobea dela eta krisia osasungarria izan dela zentzu horretan.

Baina prentsak gehienbat korporazio handien esku jarraitzen du. Hain zuzen ere, zure azken liburuak hedabide demokratikoak “egin gabeko iraultza” direla diozu.

Irrati eta telebisten kasuan oso gutxi lortu da, diru asko behar delako, lizentzien kontrol estua dagoelako eta teknikoki zailagoa delako telebista ondo

egitea. Une honetan hedabideen boterea itzela da, laugarren boterea jada ez da beste hiruak kontrolatzen zituena. Diruaren zerbitzura dagoen boterea da, demokrazia eta zilegitasun gutxien duena. Koiuntura politikoak aurka izan dituenean, Latinoamerikan kasu, manipulatzeko eta estatu kolpeak antolatzeke ahalmena erakutsi du.

Nolako neurriak hartu beharko lirateke?

Edukiak zintzoak izan daitezkeen mekanismoak ezarri behar dira, ez dezaten inpunitatez gezurrak esaten jarraitu. Denen ahotan dago hedabideen zintzotasun falta, post-egia, gezurra... Zubia jausten bada arkitektoa erantzule da, okerreko hanka operatuz gero medikua, gezurretan ari den kazetaria edo hedabideari erantzukizuna ez da planteatzen. Nire ustez neurriak hartu behar dira herritarren iritzia jasotzeko, kontzentrazioaren aurka, azken finean, informatzeko eta informatua izateko eskubidea bermatu behar da. Espainiako konstituzioaren 20. artikuluan dago egiazko informazioa jasotzeko eskubidea, baina inork ez du hori bermatzen, merkatuen esku uzten delako, eta merkatua ez dago eskubideak bermatzeko, negoziok egiteko baino.

Egiakotasunaren zaintzarako erakunde bat eratu beharko litzateke orduan?

Venezuelan eta, batez ere, Ekuadorren egin dute, eta zerbait gezurra bada, zigor administratiboa ezartzen da. Nork zigortzen du? Adituek osatutako erakunde batek, ez gobernuak ez epaile batek. Gezurretan aritzea zilegi bada, herritarrak ezin du egia eta gezurra ezberdindu, diktadura batena bezalako zentsura da hori. ■

LUAarkitektoak

hirigintza
hirigintza aholkularitza
udal planak
urbanizazioak
peritazioak
balorazioak
etxebizitza proiektuak
birgaitzeak
barne diseinua...

Tel 948 13 26 97
RiO Arga Kalea 28, 31014 Iruña
lua@luark.com

Datu Pertsonalen Babesa - LOPD

Legedira egokitzeko prozesua
(euskaraz, pertsonalizatua)

SIGACUS

943 453 588 · www.sigacus.com

tradebi

EB Traducciones Itzulpenak, S. L.

tradebi@tradebi.com